

супроводу; відповідальне батьківство; психологічні проблеми вагітності та внутрішньоутробний розвиток дитини; психічний розвиток дитини на початкових етапах онтогенезу; діагностика психічного розвитку дітей немовлячого та раннього вікових періодів; психолого-педагогічні методики розвитку дитини раннього віку; профілактика емоційного вигорання молодих матерів.

У дослідженні було проаналізовано зміст психологічної роботи психолога у межах психологічного супроводу дітей немовлячого та раннього вікових періодів. Перспективою подальших досліджень можна визначити розробку змісту навчального курсу психологічного супроводу дитини дошкільного віку.

Література:

1. Битянова М. Р. Организация психологической работы в школе. – М.: СОВЕРШЕНСТВО, 1997. – 297 с.
2. Никорчук Н. В. Нейропсихологическая диагностика ребенка раннего возраста / Современная психология образования: проблемы и перспективы развития. – Изд-во: Уральский государственный педагогический университет (Екатеринбург) Электронный ресурс: сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. 2017. <https://elibrary.ru/item.asp?id=29844228&pff=1>
3. Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років «Оберіг». – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 160 с.
4. Психологія розвитку: ранні етапи дитинства: навч. посіб. / К. В. Седих, Т. І. Губіна, Н. О. Юдіна, Є. Г. Хоменко; за ред. К. В. Седих. – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. – 248 с.
5. Седих К. В. Психологія сім'ї. Навчальний посібник / К. В. Седих. – Полтава, 2013. – 197 с.

УДК 373.2.035:316.48]:615.85:59

ОСОБЛИВОСТІ АНІМАЛОТЕРАПІЇ В ПСИХОКОРЕКЦІЇ ПРОЯВІВ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Яновська Т. А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

yanovska71@gmail.com

Збільшення конфліктних ситуацій у сучасному оточенні в цілому та зокрема дітей і молоді є однією з актуальних проблем психологів, вчителів, вихователів та батьків. Актуальність теми обумовлена поступово зростаючою кількістю дітей дошкільного віку з проблемною

поведінкою й пошуками додаткових засобів і методик, здатних відкоректувати їх [1, с. 48].

Цілями статті є: теоретичний аналіз анімалотерапії як методу психокорекційної роботи; практична спроба розкриття проблеми особливостей анімалотерапії в психокорекції проявів конфліктної поведінки дошкільників.

Соціально-психологічний тренінг як форма групової психокорекційної роботи вважається однією з найбільш ефективних форм психокорекційної діяльності психолога, у межах якого обов'язково потрібно впроваджувати індивідуальний підхід до кожної окремої дитини. Будь яка допомога дитині дошкільного віку є психологічною дією, яка може як гальмувати, так й сприяти духовно-моральному розвитку особистості. У методичному вимірі це може бути крок до самовиховання в межах створених умов мотивації, що забезпечить морально-духовний розвиток особистості. Цю думку підкреслювали Б. Ананьєв, М. Боришевський, І. Дубровіна, Н. Кузікова, Т. Яценко [2, с. 96-97]. Саме ці положення були обрані як визначальні для досягнення ефективності виховних і корекційних завдань на основі соціально-психологічного тренінгу, який був проведений з дошкільниками, схильними до проявів конфліктної поведінки (заклад дошкільної освіти № 45 м. Кременчук, 28 дітей). Серед різноманітних допоміжних методів, застосованих у тренінгові, а саме: арт-терапія, музикотерапія, іграшкова терапія, ароматерапія, значне місце належало анімалотерапії.

Анімалотерапія – це вид терапії, що використовує тварин та їх символи (малюнки, іграшки, образи) для отримання психотерапевтичного ефекту [3, с. 43]. Використання анімалотерапії в психокорекції не ставить за мету втручання у життєвий сценарій людини. Завдання анімалотерапії полягає у розкритті додаткових можливостей в поведінці й особистості індивіда, збагачення соціально адаптованого поведінкового репертуару через спостереження, навчання і тренування таких механізмів, які дозволяють тваринам максимально пристосуватися до умов життя, перебувати в збалансованій взаємодії з оточуючими.

Прийнято розглядати ефективність даної методики з точки зору ряду функцій:

1) психофізіологічна функція полягає у знятті стресу, нормалізації роботи нервової системи та психіки в цілому;

2) психотерапевтична функція проявляється в тому, що контактуючи з тваринами, людина отримує навички, які сприяють гармонізації міжособистісних стосунків з іншими людьми, підвищується рівень соціалізації;

3) реабілітаційна функція – спілкування з тваринами сприяє психічній та соціальній реабілітації;

4) інші функції – самореалізації, спілкування [3, с. 87-91].

Зоопсихологія займається вивченням психічної діяльності тварин, їх перцептивних процесів, пам'яті, емоцій, орієнтовно-дослідницьких реакцій, навичок, різних форм навчіння, рефлексів. Анімалотерапія отримує від неї знання про психіку тварин, їх можливості у впровадженні корекційних завдань. Етологія як наука про поведінку тварин вивчає механізми їх адаптивної поведінки з точки зору користі, яку вони дають тварині. Анімалотерапія використовує це з метою навчання людей безпечним і відповідним їх потребам механізмам взаємодії з оточуючим світом.

Діти дошкільного віку часто стикаються з труднощами адаптації до закладу дошкільної освіти, які можуть бути причиною погіршення їх самопочуття. Це відображається на емоційному стані дошкільника. Він може відчувати весь спектр негативних емоцій: порушення сну, агресію, зниження апетиту, злість, страх. Підвищується рівень тривожності дитини, виснажується її нервова система. Щоб вивести дитину із стресової ситуації, врегулювати її психосоматичний стан, попередити і максимально зменшити несприятливу адаптацію й використовується анімалотерапія. У роботі з дітьми дошкільного віку анімалотерапія міцно пов'язана з різними ефективними методами психокорекції, а саме: лялькотерапією, казкотерапією, ігротерапією. Використовують також і звуки тварин, що є особливістю анімалотерапією й можливістю розширення досвіду невербальної поведінки. Даний психокорекційний метод використовує широкий інструментарій – символи тварин (образи, малюнки, казкові герої, іграшки, справжні тваринки, спілкування з якими є безпечним) [4, с. 267-268].

Доведено, що взаємодія з тваринами сприяє успішному злиттю дитини із соціумом, формує її компетентність; нормалізує нервову систему; позбавляє від страхів й агресії; знімає тривожність та стрес; стимулює міжособистісні відносини. В ході проведення анімалотерапії перевага надавалась «соціалізованим», домашнім тваринам: (собака, кішки, коні, кролі, хом'ячки, морські свинки). Дитині, вибираючи тваринку, необхідно вивчити її індивідуально-психологічні особливості, побутові звички й звички у природі, прояснити умови виховання, поспостерігати, як тваринка знайомиться та спілкується, чи виявляє агресію. Спрямованою анімалотерапією вважається процес цілеспрямованого використання тварин та їх символів за спеціально розробленими програмами з корекції емоційно-особистісних проблем [5, с. 26].

Анімалотерапевтичні сцени, ігри й вправи з використанням ролей, іграшок тварин й живих тварин та інсценування казок про тварин благотворно впливають на емоційно-вольову й рухову сфери дітей, розвивають їх пізнавальну сферу. В умовах тренінгу використовувалися методика та інструментарій спрямованої анімалотерапії, елементів арт-терапії, ігротерапії, музикотерапії. Було відмічено, що навіть звичайне спостереження за тваринами піднімало дітям настрій, викликало масу позитивних емоцій. Таке спілкування доставляло дошкільнятам, особливо тим, що мають схильність до проявів конфліктної поведінки, бажання працювати разом, знаходити позитивні рішення негативних проблем. Виявилось, що малята обирають тих тваринок, які схожі на них. Кішку обирали ті дошкільнята, хто бажав можливості отримати тепло та ніжність. Собаку – ті, хто мали подвійне ставлення до людей. Птахів обирали ті, хто хотів розширити можливості використання своєї мови. Морських свинок і кролів – ті, хто бажав відчутти владу над іншими (у таких дітей проявлялися деякі риси домінантності) [5, с. 27].

Використані вправи спрямовувалися на розвиток у дошкільнят здібності до сумісної роботи у колективі, спостережливості та зняття страху, самоконтролю. По закінченню курсу анімалотерапії і після проведення діагностики проявів конфліктної поведінки дітей, було виявлено, що відсоток зменшення проявів конфліктів у даній групі дітей пройшов більш успішно, ніж у групах, де цей метод не використовувався. Серед малюків спостерігався розвиток контактності, комунікабельності, активності й гармонійності у спілкуванні, ініціативності й успішної соціалізації. Зменшилася кількість дітей, які намагалися конкурувати між собою у прагненні домогтися задоволення своїх інтересів на шкоду іншому. Збільшився відсоток дітей, які намагалися разом виконувати певний вид діяльності, приходячи до такого рішення проблеми, що задовольняє обидві сторони. Тварини допомагали дітям вступати у спілкування з вихователями та ровесниками, полегшували процес злиття з новим соціальним оточенням. Завдяки отриманому в ході анімалотерапії почуттю співпереживання та емпатії, дошкільнята успішно включалися у групові психічні процеси. Отже, дійсно необхідно використовувати анімалотерапію, як допоміжний метод у комплексі з іншими психокорекційними методами психолога з психокорекції проявів конфліктної поведінки у дошкільників [5, с. 28].

Аналіз проблеми говорить, що отримані результати є актуальним джерелом сучасних психологічних досліджень особливостей розвитку особистості дошкільного віку. Вивчаючи саме цей віковий етап психолог потребує допомоги з психокорекції проявів конфліктної поведінки особистості. Підкреслимо, що анімалотерапія є однією з

надійних інновацій щодо навчально-виховного процесу у закладах дошкільної освіти з точки зору розвивального й особистісно орієнтовного підходу. Створення теоретичного та практичного підґрунтя для подальших конструктивних пошуків у сфері навчання й виховання дітей дошкільного віку є нагальною потребою у сучасному дослідницькому просторі.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Сходження до духовності: наук. видання / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2006. – 177 с.
2. Бернацька Л. В. Дослідження можливостей психокорекції агресивної поведінки дошкільників та розвитку їх творчих здібностей методом бібліотерапії / Бернацька Л. В. // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Зб. наук. праць / За ред. В. О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 5. – Ч. 1. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 95–104.
3. Кряжева Н. Л. Развитие эмоционального мира детей / Н. Л. Кряжева. – Ярославль: «Академия развития», 1996. – 208 с.
4. Салієнко М. Ш. Анімалотерапія. Основні лікувальні властивості домашніх тварин / М. Ш. Салієнко // Український науково-медичний молодіжний журнал. – 2014. – № 4. – С. 267–271.
5. Шавровська В. М. Анімалотерапія – оздоровлення і психологічна допомога дитині [Текст]: оздоровлення і психологічна допомога дитині / В. М. Шавровська // Дошкільне виховання. – 2012. – № 6. – С. 26–29.

УДК 378.22.015.31:159.923.2:[165.242.1]

РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Яновська Т. А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

yanovska71@gmail.com

Сучасні вимоги суспільства до підготовки кваліфікованих педагогічних працівників передбачають формування у студентів системи фахових і психолого-педагогічних знань, ознайомлення з широким колом новітніх наукових досягнень у цих напрямках. Без цього неможливе засвоєння суті та змісту сучасних педагогічних технологій і навичок їх практичного застосування безпосередньо у навчальному процесі. Розуміння сутності особистості дитини, її структури та закономірностей розвитку педагогом є запорукою розвитку формування його спрямованості на самостійний пошук